

Geachte aanwezigen,

Namens de Radboud Universiteit heet ik u van harte welkom.
Vandaag, vrijdag 1 december 2023, is een feestelijke dag.
Onze universiteit wordt een belangrijk instituut rijker.
Het is geweldig om u met zo velen hier aanwezig te zien,
zowel van binnen als buiten de universiteit, om dit bijzondere moment te markeren.
In het bijzonder heet ik welkom Mgr. De Korte, bisschop van onze regio,
en ook de vertegenwoordigers van Socires.
Deze Haagse denktank is mede-initiatiefnemer van dit instituut.
Ook een speciaal woord van welkom aan onze oud-rector hier aanwezig,
Han van Krieken, die tot voor kort vanuit zijn rol als rector magnificus
een stimulerende rol heeft gespeeld bij de initiatieven
die hebben geleid tot de bijeenkomst vandaag.
Mij is gevraagd om hier, als de nieuwe rector magnificus
kort het woord tot u te richten, en dat doe ik graag.

Instituten horen bij iedere universiteit, ook bij de onze.
Ze brengen mensen van allerlei expertise samen
rondom een specifieke onderzoeksrichting,
vaak ook rondom een gedeelde ambitie.
Ook geven instituten een signaal af aan de buitenwereld;
ze zijn een visitekaartje van de universiteit.
Zelf heb ik ook eerder bij diverse instituten mogen werken
aan verschillende universiteiten,
en daarvoor bij het KASKI, dat nu in de Erasmustoren de gang deelt
met het Laudato Si'-Instituut.
Bij het KASKI heb ik ruim negen jaar gewerkt en in die periode heb ik ervaren
dat samenwerken met onderzoekers van verschillende achtergronden zeer verrijkend is.
En nog verrijkerend is het om als onderzoeker uit de universiteit te stappen
en de vragen van organisaties en mensen buiten de academie ter hand te nemen.
Met hen het gesprek aan te gaan en veel te luisteren.
En dan met duidelijke en bruikbare antwoorden proberen te komen.
Niet zelden kwamen de vragen vanuit levensbeschouwelijke en religieuze organisaties.
Iedere dag, echt, iedere dag gebruik ik nog de inzichten en werkwijzen
die ik in die periode als onderzoeker/adviseur bij het KASKI heb opgedaan.
Luisterend, bijlezend, puzzelend, ploeterend, aanpassend en compromissen sluitend.
Naar aanleiding van echte vragen en echte problemen die niet eenvoudig op te lossen zijn,
maar die vragen om doordenken en samen zoeken naar beter begrip,

naar houdbare oplossingen, en soms alleen maar naar uithoudbare situaties. Want soms is het samen uithouden in de spanning het hoogst haalbare. Daarop kom ik graag straks nog even terug.

Met alle instituten waar ik werken mocht deed ik goede ervaringen op, maar nooit eerder mocht ik spreken bij de opening van een instituut met zo'n welluidende naam.

Voluit: *Laudato Si'-Instituut voor integrale ecologie*.

Ik vertrouw er volledig op dat de spreker na mij, Jos van Gennip, de voorgeschiedenis van dit nieuwe instituut uit de doeken zal doen.

Laat ik daarom vooral even met u stilstaan bij wat er in deze naam besloten ligt, namelijk: de drie kernelementen **ecologie; integraliteit; en *Laudato Si'***.

Wat hebben deze drie zaken met onze universiteit te maken?

Als eerste de focus op ecologie.

Eigenlijk zou ik willen zeggen: deze verbinding spreekt voor zich.

De Radboud Universiteit heeft *duurzaamheid* namelijk als speerpunt omarmd sinds enkele jaren.

Onder duurzaamheid verstaan we de ambitie om onze aarde door te geven zoals we hem ontvangen hebben, te bewaren voor wie na ons komen, en liefst een stukje beter te maken waar nodig en mogelijk.

Dit streven krijgt op de Radboud universiteit gestalte in soms heel kleine dingen, bijvoorbeeld in het plaatsen van insectenhôtels op onze campus en in het bij-planten van bomen.

Blij-makende acties en plekken, wat mij betreft, en ik hoop dat ze op iedereen dat effect hebben die er voorbij komt.

Maar we streven bijvoorbeeld ook naar energiezuinige gebouwen;

En we willen ieder jaar een beetje meer besparen.

Even belangrijk is dat we ervoor gekozen hebben om alle studenten tijdens hun studie te laten nadenken over duurzaamheidsvraagstukken

– of zij nu geneeskunde studeren, of rechten, of communicatie.

Voor iedere student is duurzaamheid relevant, en vanuit iedere discipline is er een relevante bijdrage te leveren aan het gesprek daarover.

Al die acties worden gecoördineerd vanuit een programma duurzaamheid, met aan het hoofd Marije Klomp.

Via haar wordt overal op de campus duurzaamheid besproken.

En laten we eerlijk zijn: dat is hard werken.

Duurzaamheid, sustainability: het is een prachtig doel, en het wordt door velen genoemd en beleden,

maar het is in de praktijk vaak taaie materie.

Willen is één ding; doen is iets anders,

vooral omdat het vaak is: *niet* doen, of *minder* doen.
Genoegen nemen met minder ruimte, spullen, mogelijkheden;
Delen met meer; andere mensen en andere gebruiken aanvaarden.
Voor jezelf, je gezin, je studenten, je team, je stad, je land.
Dat is lastig, oncomfortabel; dat kan bang en boos maken;
dat kan verdrietig maken en lam slaan;
dat kan verwijdering scheppen en mensen uit elkaar drijven.
Er is geen simpele weg, want anders hadden we die al lang gevonden.
We hebben al onze kracht en verstand nodig om erbij te blijven,
En om iedereen bij dit belangrijke doel te betrekken.
Juist de Radboud Universiteit, vanuit haar emancipatieambitie ontstaan,
moet nu de ambitie hebben om allerlei groepen
breed te betrekken bij het gesprek over duurzaamheid,
en de breedte van haar academische opzet in te zetten
om het wetenschappelijk denken verder te helpen.
We geloven in wetenschap die bijdraagt aan de lange termijn.
'A significant impact' is niet voor niets onze leuze.
Zoals wij *impact* verstaan, reikt die verder dan morgen of overmorgen.
Als instelling kunnen we deze langetermijnvisie nu ook met geloofwaardigheid uitdragen,
omdat we als honderdjarige geen eendagsvlieg meer zijn.

Integraliteit, het tweede punt, past ook bij ons als brede universiteit.
Integraliteit betekent: vanuit het geheel bezien; met oog voor de samenhang.
Weliswaar hamerde de eerste rector magnificus, Jos. Schrijnen,
in 1923 op 'détailarbeid', dat wil zeggen: op bewuste disciplinariteit.
Hij moest wel, want de universiteit had zich op dat punt nog te bewijzen.
Maar binnen onze universiteit is er naast het streven naar sterke disciplines
ook altijd een streven geweest naar dialoog over de grenzen van de disciplines heen;
naar samenwerking tussen wetenschappers.
De bekende wetenschapper en latere rector magnificus Dries van Melsen
was hier een belichaming van; Van Melsen was zowel scheikundige als filosoof.
Hij richtte ooit het interdisciplinaire Katholiek Studiecentrum (KSC) op,
dat nog altijd voortleeft in het huidige Radboud Reflects.
Juist nu, vandaag, is in Nijmegen de interdisciplinariteit opnieuw een speerpunt.
De maatschappelijke en globale vraagstukken die zich voordoen
Zijn urgenter dan ooit en vragen om integrale aanpak:
disciplines hebben elkaar nodig en studenten kiezen ook meer en meer voor die verbinding.
En het kan hier ook: we worden eigenlijk enorm geholpen door onze campus
waarop alle wetenschapsgebieden zijn vertegenwoordigd op één vierkante kilometer.
Laten we daar dan ook optimaal gebruik van maken!
Ons nieuwe instituut Laudato sí wijst ons wat dat betreft de goede weg!

Het is een knap staaltje interdisciplinariteit dat eraan ten grondslag ligt.
Velen hebben meegewerkt aan de totstandkoming ervan.
Theologen, religiewetenschappers, historici, economen, biologen en ook filosofen.
Aan Gerard Kuperus, de eerste onderzoeker verbonden aan het instituut is de taak
om deze veelheid aan disciplines te verbinden.
Eenvoudig is dit niet, maar ik hoop van harte
dat deze veelkleurigheid vastgehouden kan worden.

En dan natuurlijk *Laudato Si'*, het derde onderdeel van de naam.
Laudato Si' is oud-Italiaans voor 'Geprezen zijt gij' – de eerste woorden van het Zonnelied.
Het Zonnelied is een gedicht van Franciscus van Assisi, waarin hij God prijst
en tegelijkertijd de schoonheid van de Schepping bezingt
– een lied van dankbaarheid en van hoop.
Mooie, hoopvolle woorden dus, die de paus bewust heeft gekozen als titel van zijn encycliek.
Maar als geen ander weet de paus dat dit niet voldoende is.
Esthetiek alleen is lang niet voldoende.
Inzet is nodig, en de inzet van de paus voor het klimaat is tomeloos.
Afgelopen oktober liet hij een *update* van *Laudato Si'* verschijnen:
de exhortatie *Laudate Deum*. Daarin benadrukt de paus met name
de noodzaak tot rechtvaardig handelen binnen het klimaatvraagstuk.
Volgens de paus moeten we *allemaal* beter zorg dragen voor onze aarde,
die hij ons Gemeenschappelijk Huis noemt.

Dat de Radboud Universiteit zich, samen met de denktank Socires,
verbindt aan *Laudato Si'*, is een duidelijke stellingname die past
bij onze oorsprong als universiteit,
die zich blijvend verbonden weet met de katholieke emancipatiebeweging.
Deze verbondenheid is ook gebleken tijdens het dialoogtraject
dat vorig jaar heeft plaatsgevonden over onze identiteit.
Tijdens deze campusbrede gesprekken gingen studenten, medewerkers en alumni
met elkaar in gesprek over de identiteit van de universiteit.
Het ging hierbij om vragen als: Waar komen we vandaan? Wat verbindt ons?
Waar willen wij als universiteit voor staan?
Wat telkens in al die gesprekken terugkeerde, was het begrip emancipatie.
Deze notie bleek niet sleets, maar springlevend.
Men bleek trots op ons universitaire emancipatieverleden
én hoopte op een eigentijdse doorwerking van deze emancipatiegeest.
Wij moeten ons blijven inspannen om uitnodigend te zijn
om mensen die de weg naar de universiteit nog niet gevonden hebben
welkom te heten en hun vragen hier te laten klinken.

Mensen uit allerlei groepen: progressief en conservatief, met een immigratieachtergrond, uit steden en van het platteland.

Wat betekent duurzaamheid voor hen? Waar dromen ze van, wat vrezen ze?

Zij kunnen kritische vragen stellen; ook die zijn welkom.

Vragen die spiegels vormen, die voor de wetenschap en voor onszelf prikkels vormen

Om te luisteren, om samen nieuwe verhalen te maken en en soms,

als we het even niet meer weten, het samen uit te houden de spanning.

Vanuit onze traditie is dat laatste nog altijd te verre verkiezen

boven verdeeldheid, tegenstelling en afwijzing.

De oproep van Franciscus is om de hoop vast te houden, en ook al het lastig is de Schepping te prijzen, soms tegen weerstand in, en over tegenstellingen heen.

Kortom: wij moeten in het midden blijven staan en onze nek uit blijven steken!

Ik rond af. Aan het begin van mijn toespraak zei ik:

instituten horen bij onze universiteit; het zijn potentiële visitekaartjes.

Zo ook het gloednieuw Laudato Si'-Instituut voor integrale ecologie.

Voor u staat een trotse rector, een rector van een universiteit die,

ook honderd jaar na haar oprichting, bijzondere werken wil verrichten

omwille van het grotere goed voor allen: het *bonum commune*.

Als Radboud Universiteit willen we uit alle relevante inzichten putten,

ook de christelijke. Daarbij geldt uiteraard:

we doen dit samen met niet-christelijke levensbeschouwelijke tradities.

Of, om paus Franciscus aan te halen: we doen het samen met 'alle mensen van goede wil'.

Tegen alle betrokkenen van het nieuwe Laudato Si'-Instituut wil ik zeggen:

Van harte welkom in ons midden! Voel je thuis aan onze universiteit.

Tegelijkertijd wil ik jullie aansporen: zoek naar nieuwe inzichten,

reflecteer op alle gezichtspunten, samen met anderen binnen en buiten onze universiteit,

nationaal en internationaal; wees samen een verbinder – een waardig visitekaartje.

Ik heb er in ieder geval vertrouwen in dat het Laudato Si'-Instituut

een belangrijke, verbindende en reflecterende rol zal gaan spelen,

in onze universitaire gemeenschap en daarbuiten.

Daarbij zal het een belangrijke steun vinden bij Socires,

die de bijbehorende leerstoel mogelijk heeft gemaakt.

Deze denktank is geworteld in de diepte en breedte van onze samenleving.

Ik zal de vorderingen van het instituut

met wetenschappelijke interesse en met mijn hart volgen.

Zelf had ik maar wat graag voor het instituut willen werken, net als destijds bij het KASKI,

maar momenteel heb ik net een andere functie aanvaard die toch ook enige aandacht vergt.

Daarom: veel succes, en van harte geluk gewenst!

Ik dank u voor uw aandacht.